

Muzen als bron van kennen

De werkelijkheid waarin we leven, in onze contacten met anderen, onze relaties in het werk, onze omgang met cliënten, klanten, studenten of patiënten, of boeren, burgers en buitenlui, zit vol van zaken die we niet pakken kunnen. Als we ze willen onderzoeken door te analyseren en te verklaren, dan zijn ze weg, dan tasten we met ons begrip in de leegte. Toch zijn ze er, de zaken die slechts bestaan als we ze bezingen, of dansen, of dichten, of schilderen. De muzen – eigenzinnig als ze zijn – blijken een toegang te geven tot een nieuw zicht op de werkelijkheid. Zij bieden een taal, met woorden of buiten de woorden, die helpt om te verstaan wat zich voordoet, om in contact te zijn met de rijkdom van de ervaring. Het is een taal, niet van verklaring, maar van associatie en suggestie, niet van analyse en argumentatie, maar van gevoelde betekenis en zin. Zo schrijft Anouk Saleming in lichte, soms bijna ijle gedichtjes over het gewicht van woorden, en ze blijkt ook in de omgeving van zware vergadertijgers, dingen te laten oplichten, die tussen al die nota's en debatten, wel gevoeld, maar toch niet gezien of gezegd worden. Waar Anouk Saleming zelf dicht, luistert Michiel de Ronde naar het gedicht *Het Uur U* van Martinus Nijhoff. Waarom? Om de stilte te verstaan. Hoe onderzoek je de stilte in het begeleidingsgesprek? Door een gedicht voor te dragen, waarin "dingen werden gehoord, die nimmer het oor vernam..."

De poëzie kan ook de vorm aannemen van zelfonderzoek, zoals blijkt uit het gedicht van Jacqueline Frentrop. "Voelschrijf jezelf", zo vertolkt zij haar verkenning. Het leven zelf blijkt een oneindige bron van onderzoek. 'First person inquiry' heet dit in de vaktaal van de methodologie. Idwer Doosje wil niet het gewicht van de

woorden, noch de stilte en evenmin zichzelf begrijpen. Hij wil onderzoek doen naar de eenzaamheid van jongeren. Het is niet het doel van zijn verkenning om die eenzaamheid op te heffen, maar om die beter te begrijpen, meer van binnenuit te verstaan. Daarom ging vroeg hij jongeren om muzieknummers die zij beluisterden als ze zich eenzaam voelden, vervolgens componeerde Idwer daar weer een pianostuk van, dat hij daarna deelde met een groep studenten, die daarop reageren met... enz. De muzen blijken paradoxaal te zijn in hun werking: ze binden en vervoeren, maar werpen je ook weer op jezelf terug en roepen zo ook twijfel op en onzekerheid.

"Mijn onderzoek in de Werkplaats Muzisch Onderzoek ging uiteindelijk over de ontmoeting", schrijft Martine Kuijsten. De ruimte tussen ik en jij, zo laat zij zien, is ook te verkennen als een gezamenlijke onderzoeksruimte: een raakvlak vol van kwetsbaarheid, waar, voor wie er ontvankelijk voor is, opwelt wat zich tonen wil. Peter Rombouts laat zien hoe dit raakvlak, vol van kwetsbaarheid, onderzocht kan worden door het te dansen. Dans, muzisch onderzoek (b)lijkt een toegang te zijn tot participierend bewustzijn en wordt, met een verwijzing naar David Bohm, tot een deelnemen aan de waarheid.

Het muzisch onderzoek, als plaats waar zich waarheid openbaart door er deel aan te nemen, kan ook heel materieel vorm krijgen. Robin Stemerding ontdekt in de roestvrijstalen koffiekkan een sprekende metafoer voor het leven binnen en buiten de Mesdagkliniek. Het blijkt ook een ontregelende metafoer te zijn die de dominante waarheidspraktijk ter discussie stelt. Wie zaagt ooit een koffiekkan doormidden om te zien hoe de smetteloze buitenkan(t) een nogal bezoedelde binnenkan(t) herbergt?

gheid Muzen als proceskracht Muzen als bron van kennen Muzisch de